

För uttagande af resterande krono- och kommunal- samt andra dylika utskylder på landet, anlite utmättingsman kronofjerdingsmän, hvilka få rättighet och skyldighet in-drifva och utpanta dylika utskylder; derest kommunerna inom sig icke utse särskild person för dylika förrättningar.

Af förut omnämnda anledningar anhålles vördsamt, att denna motion blir remitterad till det Särskilda Utskottet, som behandlar utsökningslagen.

Stockholm den 28 Mars 1877.

Jöns Pehrsson.

N:o 140.

Af Herr A. Hedin: Om ändring af § 4 mom. 10 i Tryckfrihets-förordningen.

Mot det i nämnda lagrum meddelade stadgande att å hvarje skrift varde boktryckarens namn, tryckningsorten och årtalet utsatta, är intet att invända. Äfven om det ej vore ett behöfligt moment i det ansvarighets-system, som presslagen uppställt, skulle det ur annan synpunkt vara befogadt och önskvärdt.

Så mycket mera är att anmärka mot straffbestämmelserna för urakt-låtandet af ifrågavarande skyldighet: första gången 450, andra gången 900 kronors böter, tredje gången boktryckeriets förlust.

Att en ändamålslös stränghet satt sin pregel af orimlighet å dessa be-stämmelser, torde ock vara allmänt erkändt. Jag erinrar om, att i Konstitu-

tions-Utskottets presslagsförslag af år 1871, § 10, förekom följande föreskrift: "å hvarje tryckt skrift skall boktryckarens namn jemte tryckningsorten och årtalet utsättas. Försummas det, böte boktryckaren 100 Rdr"; att den af Första Kammaren antogs utan diskussion, och att den i Andra Kammaren, som återremitterade hela förslaget, ej var föremål för någon anmärkning; samt att samma föreskrift, upprepad utan förändring i Konstitutions-Utskottets presslagsförslag af 1872, i båda Kamrarne godkändes utan diskussion. Det korteligen anförda motivet för Utskottets förslag i denna del återfinnes å sid. 10 af Utskottets betänkande 1871.

Om det lär få hållas för sannolikt, att en fullständig omarbetning af presslagen näppeligen är att motse inom den närmaste framtiden, så är dermed ock sagdt, att man ej bör undandraga sig att tills vidare genom partiella reformer, der så ske kan, afhjelpa svårare fel. Återstår då frågan, om den förändring af en redan i princip utdömd bestämmelse, som jag går att föreslå, må anses af nog trängande vigt att ensam för sig påkalla det höglofliga Utskottets och Riksdagens uppmärksamhet. Svaret, det bekräftande svaret, på denna fråga ligger i den omständighet, som utgör yttre anledningen till denna min vördsamma motion. Den hade förblifvit oskrifven, derest ej till mig blifvit rigtad en uppmaning i det syfte, hvarom närlagda bilaga upplyser, jemte det den visar, hvarför de i saken närmast intresserade anse en ändring högst nödig, och att de med rätta göra så.

Flere främmande presslagar stadga boktryckares skyldighet att utsätta namn m. m. Syftet är uppenbarligen enahanda som i den svenska lagen, att nemligen underlätta öfvervakandet af tryckfrihetens utöfning och beifran af dess missbruk. Men ingenstädes förekommer, så vidt jag kunnat utröna, så ytterligt sträng påföljd för uraktlåtenhet. I danska presslagen af 3 Januari 1851 lyder sålunda § 1:

"På ethvert skrift, som udleveres fra et trykkeri her i riget, skal bogtrykkerens navn tilligemed trykkestedet være anført. For overtrædelse heraf straffes bogtrykkeren og, når denne ikke kan udfindes, den, der har skriftet til forhandling eller uddeling, med bøder fra 5 till 200 rbd."

Här förekommer således ej någon stegring af straffet vid förseelsens förnyande, och det högsta bötesbelopp, som någonsin kan ådömas, är lägre än det lägsta i svenska lagen. Och i öfriga presslagar skall man väl fåfängt söka ett motstykke till det drakoniska budet i den svenska.

Det vill synas, som skulle lagstiftaren i detta stadgande ha utgått från den förutsättningen, att boktryckares uraktlåtenhet att utsätta namn m. m. endast kan vara *afsigtig*, hafvande till ändamål att gäckta lagens väktare och skydda ett tryckfrihetsbrotts gerningsman. Eljest skulle han väl ha skilt mellan de olika fall, då endast tillfälligheten, och dem då brottslig afsigt haft sin hand med i spelet; och för de förra skulle han näppeligen

ha funnit anledning till straffstegring vid förseelsens förnyelse, minst till en sådan som kan innebära ekonomisk ruin. Emellertid falla nu under samma fördömelse den brottsliga afsigt, som krönts med framgången att se ett svårt missbruk af tryckfriheten ostraffadt föröfvas, och den på en gång mest otillräkneliga och till sin verkan oskadliga förseelse mot en ordningsregel. Men medan man knappt har några exempel å tryckfrihetsbrott, der boktryckares ifrågavarande "uraktlåtenhet" afsett att och ländt till att betrygga den brottsliges strafflöshet, och medan lagbudet sålunda i detta hänseende är ett vapen, som sällan eller aldrig behöfver blottas och som då kunde göra sin sak lika bra med mindre skärpa, så är det deremot ett Damokles-svärd, sväfvande vid slumpens eller den ringaste oaktsamhets fina hår öfver den hederlige yrkesmannens hufvud.

Hur lätt den uraktlåtenhet, lagen så hårdt dömer, kan inträffa, äfven der sträng ordning omsorgsfullt iakttages, derom kunna Riksdagens medlemmar allra lättast öfvertyga sig, om de taga kännedom om de förhållanden — brådskanande nattarbete m. m. — hvarunder riksdagstryck ofta måste expedieras, för att å utsatt klockslag finnas i Kamrarne tillgängligt.

Den oskadliga förseelsen inträffar ock oftare än man i allmänhet torde antaga. Men den laga påföljden? Jag har anledning att förmoda, att man har en lagtillämpning, som velat hindra summum jus att varda summa injuria, att tacka därför, att man ej ännu sett nämnda straffhot i presslagens § 1, hafva åtminstone nått den gräns, på hvars andra sida "boktryckeriets förlust" är den efter bästa förmåga laglydige och ordentlige egarens ej alldeles osannolika framtidsutsigt. Exempel å en sådan tillämpning af lagen innebära emellertid ringa trygghet, och en till det yttersta drifven erfarenhet om hvad lagen verkligen förmår torde ej behöfva eller böra afvaktas, innan ändring vidtages.

Samma moment af tryckfrihetsförordningen säger:

"Utsätter någon å tryckt skrift falskt boktryckarenamn eller orätt tryckningsort, skall han derutöfver dömas till straffarbete från och med två månader till och med ett år."

Äfven denna bestämmelse har af Konstitutions-Utskottet 1871 och 1872 ersatts med en mindre sträng, också af Kamrarne godkänd, så lydande:

"Utsätter någon *i bedräglig afsigt* å tryckt skrift orätt boktryckarenamn, tryckningsort eller årtal, straffes med böter eller fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, kan till straffarbete i högst två år dömas."

Hur behöflig den sålunda af Konstitutions-Utskottet 1871 föreslagna ändring är, visade snart ett upprörande exempel, då genom Kongl. Maj:ts dom af den 24 Juli 1871 en boktryckare, på grund af detta moments orda-

lydelse, dömdes till 450 kronors böter och två månaders straffarbete — för en förseelse, som ej röjde skymt af bedräglig afsigt och måste anses för ganska ursäktlig.

Jag tillåter mig därför att föreslå,

att Riksdagen ville antaga följande förändrade lydelse af § 1 10:o tryckfrihetsförordningen:

“Å hvarje tryckt skrift skall boktryckarens namn jemte tryckningsorten och årtalet utsättas. Försummas det, böte boktryckaren 100 R:dr. Utsätter någon i bedräglig afsigt å tryckt skrift orätt boktryckarenamn, tryckningsort eller årtal, straffes med böter eller fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, kan till straffarbete i högst två år dömas. Hvad här stadgas om utsättande af boktryckares namn, tryckningsort och årtal, gälle dock ej för notifikationer och formulärer med mera af dylik beskaffenhet.“

Stockholm den 29 Mars 1877.

A. Hedin.

Den ofvan åberopade bilagan lyder, som följer:

Till Boktryckeri-societeten!

Sedan Boktryckeri-societeten vid dess ordinarie höstmesso-sammankomst nästlidet år lemnat i uppdrag åt undertecknade att afgifva yttrande i fråga om det inom societeten väckta förslaget, att söka åstadkomma ändring i Tryckfrihetsförordningens stadgande rörande skyldighet för boktryckare att å tryckt skrift utsätta tryckort m. m. och ansvaret för underlåtenhet i berörda afseende, hafva vi vid sammanträde komiterade emellan förehaft denna fråga; och få härmed till societeten afgifva följande yttrande i ämnet.

Tryckfrihets-förordningens 1 § stadgar i 10:de momentet:

“Å hvarje skrift varde boktryckarens namn, tryckningsorten och årtalet utsätta; uraktlåter boktryckare sådant, plikte han första gången Trehundra Riksdaler och andra gången Sexhundra Riksdaler; sker det tredje gången, vare han sitt boktryckeri förlustig. Utsätter någon å tryckt skrift

falskt boktryckarenamn eller orätt tryckningsort, skall han derutöfver dömas till straffarbete från och med Två månader till och med Ett år. Hvad här om namns och ords utsättande förordnas, gälle dock ej för notifikationer och sorgbref, formulärer, betingssedlar med mera af dylik beskaffenhet.“

Detta grundlagsstadgande anse vi, i likhet med Boktryckeri-societeten, vara öfver måttan strängt och skola i det följande söka gifva skäl för denna åsigt.

Med den stora utveckling boktryckeri-väsendet hos oss i senare tider vunnit och med de anspråk på stor skyndsamhet, som såväl enskilde som allmänna inrättningar nu vanligen hafva beträffande verkställandet af boktryck, måste nemligen ofta så många extra åtgärder vidtagas, att tryckorten m. m. kan af en eller annan anledning ytterst lätt blifva utelemnad. Komiterade få här angifva några fall, då, oaktadt god vilja hos boktryckaren att fullgöra grundlagsstadgandet, förbrytelse mot detsamma kan uppstå. Sådant kan inträffa då ett arbete delas på flera händer inom ett tryckeri eller ännu lättare, då det, såsom ofta eger rum, delas på flera tryckerier. All uppmärksamhet är då fästad på arbetets skyndsamma fortgång. Ofta vet man icke på tryckeriet om slutet på manuskriptet är lemnadt eller om mera är att förvänta. Icke sällan skall något ytterligare läggas till i början eller slutet af arbetet, och tillsägelse lemnas mången gång i sista stund att författaren afstår från sin afsigt att lägga till något i slutet, och arbetet kan då i brådskan lätt blifva färdigtryckt utan tryckort. Ett speciellt fall, der ifrågavarande försummelse egt rum, må här anföras. En boktryckare i Stockholm deltog vid ett tillfälle med två yrkesbröder i tryckningen af ett arbete och fick på sin del annonser med register dertill, allt i bokens format. Då boken utkom och befans sakna tryckort blef boktryckaren, som tryckt annonsbilagorna och hvilka blifvit insatta i slutet, ålagd att inkomma med förklaring rörande denna uraktlåtenhet.

Vid arbetens utgifvande i häften, då vanligen titelblad icke förekommer och texten ofta afbrytes på sista sidans sista rad i hvarje häfte, har man ej sällan ansett tryckort icke skola utsättas förr än det afslutas, då den inrymmas på dess titelblad. Detta anses dock icke vara fullt öfverensstämmande med grundlagens stadgande. Om ett arbetes tryckning drager ut på lång tid t. ex. ett eller annat år, och tryckorten af en eller annan anledning utelemnats från titeln (om den tryckts först) så vill mycken uppmärksamhet till, att det ihågkommes att tryckorten utsättes på arbetets sista sida. Ofta bestämmes att titeln skall tryckas sist jemte förord, och då detta sker med en del enklare arbeten såsom utlåtanen, betänkanden o. s. v., hvilka ofta börja med en rubrik som angifver innehållet, föreskrifves stundom, då slutet redan är tryckt, att titel icke erfordras. Ibland vet boktryckaren icke att det är slutet af ett arbete som sättes. Någon gång beslutes efteråt bokens

delning i två eller flera häften och då måste nödvändigt något häfte sakna tryckort. Utan svårighet skulle en stor mängd andra fall af liknande art kunna ytterligare framhållas, derest komiterade ej ansåge att det anförda vore tillfyllestgörande uti ifrågavarande hänseende.

Tryckorten kan ock af flera andra anledningar komma att saknas på tryckt skrift. Ensam som den ofta står, utan stöd af raden hvarken öfver eller under, kan den sönderstötas eller vid flyttning af formen falla ur utan att det märkes, hvarigenom större eller mindre del af upplagan således kommer att sakna tryckort. Slutligen kan ock inom tryckeri s. k. nidingsdåd föröfvas. Ovilja mot kamrat, förman eller principal har förr kunnat gifva anledning till afsigtligt borttagande från eller ändring i stående formar och kolumner. Ja, detta kan till och med ske utan afsigt att skada, då sättare för att bespara sig besväret att uppsätta tryckorten för det arbete han har för händer, tager tryckort från en annan, till tryckning bestämd, stående form.

Då det genom det här anförda torde vara ådagalagdt huruledes otaliga omständigheter kunna inträffa och ofta inträffa, hvilka i hög grad försvåra, ja nästan omöjliggöra ett fullt noggrannt iakttagande af Tryckfrihetsförordningens stadgande i detta afseende, anse komiterade att, om ock stadgandet måste qvarstå, ansvaret för försummelsen i fråga icke står i rimligt förhållande till förseelsen. I sammanhang härmed är äfven att märka, och dervid måste i vår tanke synnerlig vikt läggas, att, då Tryckfrihetsförordningen utkom, ett tryckeri vanligen inrymdes i ett par eller tre rum och kök samt hela materielen var värd, högt räknadt, 3,000 à 5,000 kronor. Nu torde det obetydligaste boktryckeri betinga denna summa, och för få af boktryckerierna i Stockholm torde värdet understiga 40,000 à 50,000 kronor, under det att ett och annat öfverstiger i värde tio gånger detta belopp. Det torde icke heller vara alldeles klart, om till boktryckeriet skall räknas det derför ofta särskildt uppförda huset, ja husen, samt om alla de dermed mer eller mindre sammanhängande rörelsegrenar skola hänföras till boktryckeriet.

Dessa stränga stadganden hafva helt säkert tillkommit för att förebygga afsigtligt utelemnande af tryckort, och borde väl då det ansvar, som för ifrågavarande förbrytelse kan komma att bestämmas, tillämpas först då det ådagalägges att tryckort utelemnats för att dölja den, som tryckt åtalade skriften.

Slutligen torde det här med skäl kunna framställas den frågan, hvarför boktryckaren i detta som i så många andra fall skall vara underkastad så ytterst svåra lagbestämmelser, under det att stentryckaren, hvilken numera med stor lätthet mångfaldigar skrift i tusental, skall derifrån vara befriad.

I det komiterade härmed till societeten öfverlemna den utredning af frågan, som societeten i första hand afsett, få vi meddela, att vi ansett oss, för sakens bästa, böra derhän utsträcka vår befogethet att handla i denna angelägenhet, att vi, då vi erfarit att bland Riksdagens Herrar Ledamöter flera intressera sig för åvägabringande af en lämplig ändring af ofta nämnda lagbestämmelse, vi till en ledamot af Riksdagen på begäran öfverlemnade ett exemplar af detta vårt utlåtande.

Stockholm den 26 Mars 1877.

Gust. Leon. Laurin,

Boktr.-Soc. n. v. Ordf.

Isaac Marcus.

Iwar Hæggström.

N:o 141.

Af Herr C. J. Svensén: Om tillägg till § 60 i Riksdags-ordningen.

Det har varit ifrågasatt att i Kamrarnes arbetsordningar införa ett stadgande, att minst hälften af hvardera Kammarens ledamöter skola i ett beslut deltaga, om detsamma skall ega giltighet. Detta har emellertid afböjts, på den grund att ett sådant stadgande rätteligen tillhör grundlagen och ej arbetsordningen.

Att stadga närvaron af ett visst minimiantal ledamöter såsom erforderligt för besluts fattande torde i sjelfva verket vara nödvändigt, enär eljest ett mindre tal inom Kammaren kan afgöra hvilka frågor som helst, och beslut kunna fattas, alldeles stridande emot och omintetgörande hvad Kam-